

Kaasaegse kunsti biennaal

TALLINNA FOTOKUU

6. TALLINNA FOTOKUU KAASAEGSE KUNSTI BIENNAAL: RAHVUSVAHELINE SÜMPOOSION „DEKODEERIDES HARJUMUSPÄRAST”

Osa biennaali peanäitusest „Intensiivsed paigad”
(Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum, EKKM).

15.–16. oktoober 2021, 15:00–18:00
Kai kunstikeskus (Peetri 12, Tallinn)

Esinejad:

Jasmina Cibic,
Tanja Engelberts,
Aziza Kadyri,
Gareth Kennedy,
Daniel McCarthy Clifford,
Ingel Vaikla

Kuraatorid:

Kuraatorite Loominguline
Ühendus TOK / Anna Bitkina, Maria Veits

www.fototallinn.ee

 Tallinn Photomonth

 @tallinn_photomonth

Kai__keskus

SÜMPOOSIONI AJAKAVA
15.–16. oktoober, 2021

1. PÄEV, 15. oktoober:
„Riigiloome tehnikad“

15.00 - 15.10 Tervitussõnad 6. Tallinna Fotokuu juhtide Kulla Laasi ja Merilin Talumaa ning Kai kunstikeskuse esindaja poolt

15.10 - 15.20 Sissejuhatus TOK kuraatoritelt sümposiooni teemadesse, avades selle seoseid biennaali peanäitusega „Intensiivsed paigad“ ning tutvustades sümposiooni üldist ajakava, kahepäevase sündmuse ülesehitust ning esinejaid

15.20 - 16.00 Jasmina Cibic, „Las tsemendist mõtted vabalt voolata“

16.00 - 16.40 Ingel Vaikla, „Teise ringi mälestustest“ (esitlus sisaldab ka Vaikla videoteose „Topeltsäritus“ linastust, 13 min, 2020)

16.40 - 17.00 Vaheaeg

17.00 - 17.40 Daniel McCarthy Clifford, „Ameeriklaste rumaldamine vanglate ja riigikoolide kaudu“

17.40 - 18.00 Päeva kokkuvõtted, küsimused ja vastused

2. PÄEV, 16. oktoober:
„Ruumiline ja kehaline kirjaoskus ning vabaduse praktikad“

15.00 - 15.10 Teise sümposiooni päeva sissejuhatavad sõnad TOK kuraatoritelt

15.10 - 15.50 Gareth Kennedy, „VÄLltööd: arenevad looduskultuurid Dublini kesklinnas“

15.50 - 16.30 Tanja Engelberts, „Õõnsust“ uurides: tehniliku, loodusliku ja tööstusmaastiku varjatud struktuurid

16.30 - 16.50 Vaheaeg

16.50 - 17.30 Aziza Kadyri, „Keha-tühik-rõivas-tühik-ruum“

17.30 - 18.00 Avatud diskussioon, küsimused ja vastused

Sümposiooni ajakava on esitatud Ida-Euroopa suveaja järgi (GMT+2).

Kuraatorite Loominguline Ühendus TOK (Anna Bitkina ja Maria Veits) Sümposium „Dekodeerides harjumuspärast“

6. Tallinna Fotokuu sümposium avardab biennaali peanäituse „Intensiivsed paigad“ kontseptuaalset raamistikku ning pakub välja hulga poliitilist kujutlusvõimet stimuleerivaid ettepanekuid, et juhtida meid eemale praeguste ühiskondlike eluviiside põlistamisest liikumaks suurema solidaarsuse, enesevalitsemise ja empaatilisema kooseksistentsi poole. Kõigepealt nõuab selline transformatsioon, et analüüsiksime riikide ja suurfirmade biopoliitilisi, majanduslikke ja ühiskondlikke järelevalvestrateegiaid, mis on nii sügavalt ja sujuvalt meie igapäevaellu lülitatud, et peame neid loomulikuks, ning mis teadliku uurimiseta jääksid nähtamatuks.

Juhtivate suurriikide valitsused rakendavad täielikult „järelevalveühiskonna“ või „vaba järelevalvega“ ühiskonna mudelit, mil puudub kindel ajaline raam ja asukoht ning mida hoitakse töös tänu „uue subjekti loomisele, mis on füsioloogiliste, sünteetiliste, elektrooniliste ja neurobioloogiliste omaduste assamblaaž“. Järelevalvestruktuurid, mida esitatakse sageli sotsiaalse korra säilitamise mehhanismide või tehnoloogiliste edusammudena ning mis mõjutavad meie olemasolu ja suhteid teiste inimestega, tõusevad esile tänu sotsiaalse infrastruktuuri paljude elementide järjepidevale tööle – haridusest meditsiinitööstuse ja küberruumini. Pandeemia tõstatab küsimuse inimkonna arengusuuna muutmise vajalikkusest, aga elavdas ka piirangumehhanismide tööd ja näitas, kui kiirelt võib uusi reegleid – sageli ebaloomilisi, ebavajalikke ja diskrimineerivaid – nii kehtestada kui ka omaks võtta.

Kahepäevasel üritusel „Dekodeerides harjumuspärast“ uurime valitsemismeelsust, biopoliitikat ja teadmusloome poliitikat, kaardistades protsesse, mida kannustavad poliitilised tehnikad ja valitsuse strateegiad, millega juhitakse, kasutatakse ära ja mõjutatakse eri liikide elu. Sümposiumile kutsutud esinejad on tegevkunstnikud ja teadlased, kes uurivad strateegiaid ja taktikaid dekodeerimaks ja paljastamaks järelevalvemehhanisme, mis toimivad mitmes tänapäeva riigi elemendis, sh haridus- ja parandusametites, arhitektuuris ja linnaplaneerimises, keskkonnapoliitikas, rõivadisainis ja sugude sotsiaalsel konstrueerimisel, digitaalsetes käitumismustrites ja mujal. Nad räägivad oma tööst riigiloometechnikate uurimisel ja jagavad võtteid ruumilise kirjaoskuse parandamiseks ning oma keha ja vaimu vabastamiseks elu- ja õppimisviisidest, mille sotsiaalsed struktuurid on meile peale surunud.

Kuna sümposium jätkab vestlust intensiivsetest paikadest ja mitmesuguste ruumide inimtegevuse vaatenurgast lähtuvat analüüsi, räägime arhitektuurist ja disainist peamiselt kui poliitilistest tehnikatest ja biopoliitilistest strateegiatest, mida ehitatud keskkonnad vahendavad, ning ka kogemustest ja teadlikkusest, mida need peaksid tekitama. Näiteks väidab Paul Preciado, et eirates fakti, et arhitektuur koosneb hulgast kattuvatest süsteemidest, anname valitsusele võimaluse rakendada järelevalvet ja võimu teatud arhitektuursete struktuuride kasutajate üle ning viia ellu soo- ja seksuaalsusepõhiseid eristusrežiime. Ta märgib, et „arhitektuur ei paku peavarju (seksuaalsele) subjektile, soole, mis on juba olemas, vaid pigem konstrueerib performatiivsel moel selle subjekti, keda väidab kaitsvat“.

Püüame sümposionil vastata küsimusele, kuidas muuta meie elu korraldama mõeldud struktuure queer'imaks ning kuidas võiksid kunstilised praktikad aidata meil mööda hiilida etteantud sotsiaalsest tegelikkusest ja selle konstrueeritud elementidest.

Uurides sugude konstrueerimise traditsiooni ja ajalugu rõivadisainis, vaatleb kunstnik Aziza Kadyri tühikuid ja seoseid rõivaste, nende kandja ja ümbritseva arhitektuuri vahel. Ta uurib ka rõivaste kaudu soonormide ja sooliste lõhede kinnistamise ajalugu ning naisterõivaste muutumist rõhumise vahendiks. Projektis „De-canon“ töötab Aziza koos teiste osalistega välja vabastavat rõivastust, mis oleks indiviidi seksuaalsuse ja kehaliste vajaduste teenistuses. Tanja Engelberts räägib samuti katete eri funktsioonidest ja väljendustest. Toetudes oma uurimusele jäätmekäitlusest, paljastab ta mehhanisme, mille abil luuakse tehisklikke loodusstruktuure, mis peidavad meie tööstusliku oleviku tagajärgi, ning uurib, mida see võib tähendada meie tuleviku jaoks. Daniel McCarthy Clifford räägib kallutatud ligipääsust informatsioonile, kõneleb teadmiste tasandamisest vastuoluliste faktide ja tsensuuri näitel USA vanglates ning arutleb ka USA poliitikas leviva trendi üle seada piiranguid avalike koolide õppekavadele (iseäranis mis puudutab inimõiguste ajalugu ja poliitilist aktivismi). Kunstnik ja haridustöötaja Gareth Kennedy mõtiskleb vajaduse üle leida alternatiivseid kohti ja viise pandeemia ajal hariduse andmiseks. Tundide õue viimine muutis need kaasahaaravaks ja keskkonnateadlikuks õppekogemuseks nii tudengitele kui ka talle endale, mis aitas neil ümbritsevat maailma (ümber) mõtestada ning seadis kahtluse alla ka hierarhilise lähenemise õppetöole, mida toetab kooliruumide traditsiooniline arhitektuur. Jasmina Cibic keskendub samuti arhitektuuri ja teadmiste vahelisele suhtele ning uurib, kuidas kasutatakse kunsti ja arhitektuuri riigi ideoloogiliste ambitsioonide teenistuses. Ta kasutab selleks riigiloomet lahkava läbimängu, mis toob kokku arhiivimaterjalid kui algallikad, nende ümbertöötused poliitilises reetoorikas ja ideoloogiliselt kallutatud arhitektuursed ruumid. Vaadeldes tänapäeva noorte suhtumist nõukogude arhitektuuri ja linnaplaneerimise utoopilistesse varemetsesse, uurib Ingel Vaikla, kas ideoloogia võib kanduda läbi põlvkondade ning kuidas mälestus sellest muutub kollektiivse mälu kuhjuvates kihtides.

Nagu ütleb Deleuze: „Pole vaja ei karta ega loota, vaid uusi relvi otsida.“ Selle üleskutse vaimus on vaja ka uusi eksperimentaalseid uurimisviise, uusi teabejagamiskanaleid ja ühist arusaama ajaloo dekoloniseerimise protsessidest ning kaasaja poliitika tegelikkusest. Seega on sümposion pinnaks, millel kollektiivselt arendada välja ruumilise ja infrastruktuurilise kirjaoskuse analüütilised parameetrid tuvastamaks varjatud jõustruktuure ning bürokratlikke ja seaduslikke piiranguid, mis valvavad ja valitsevad meie elude üle. Kutsutud esinejate ettekanded vaatlevad arhitektuuri, mis ulatub kaugemale hoonetest, ja disaini, mis ulatub kaugemale tootmisest, et avardada meie teadmisi ühisest kultuurilisest ja poliitilisest ajaloost ning tänapäevastest järelevalvestrateegiatest, mis on päev-päevalt aina keerukad ega jää meile enam silmagi. Peame püüdlema läbi paistvust ja rääkima avalikult üha kasvavast survest meie kehale ja mõtetele, et meid ootaks tulevikus säästlikum, õnnelikum, vabam ja tähendusrikkam elu.

6. Tallinna Fotokuu biennaali sümposion jätkab TOK-i sümposionide projekti. Esimene sümposion „Ületades tegelikkusi ja piire ning luues struktuure“ toimus esimesel kuraatorifoorumil ja korraldati koos Peterburi NCCA tiimiga 2019. aastal. Teine sümposion „Vastastikune sõltuvus kui eeltingimus“ peeti samaaegselt IV Arktika kunsti foorumiga

„Nähtamatu ökoloogia“, mille korraldas Arktika Kunstiinstituut 2020. aastal. TOK-i sümposionid on rändprojekt, mis jõuab igal aastal erinevale rahvusvahelisele kunstisündmusele ja pakub võimalust avatud vestlusteks kunstnike, kuraatorite, teadlaste ja publiku vahel.

Kuraatorite Loominguline Ühendus TOK on 2010. aastal Anna Bitkina ja Maria Veitsi poolt Peterburis asutatud naiskuraatorite rühmitus, mis on alates oma asutamisest olnud kunsti piire kompav platvorm. TOKi mitmekihiliste, pikaajaliste ja valdkondadevaheliste projektide eesmärk on luua uut teadmust muutuva poliitilise ja ühiskondliku tegelikkuse põhjustest ja tagajärgedest. TOK tegutseb sageli väljaspool harjumuspäraseid kunstiruumi, toomaks avalikkuse ette erinevate ühiskondlike struktuuride püsivuse, aga ka düsfunktsionaalsuse, et seada nende roll ja võimumehanismid kahtluse alla ning visandada uus tulevikuvision. Lähtudes oma tegevuses ajaloolise analüüsi ja poliitilise kujutlusvõime ristumispunktist, käsitleb TOK oma projektides kohalikul tasandil valitsemise mehhanisme, avalikku ruumi ja arhitektuurset potentsiaali, sotsiaalset õiglust ja õigust, haridussüsteeme jm. 2020. aastal võitis TOK projektiga „1 curatorial forum“ (koos Peterburi NCCA tiimiga) Vene kunstiauhinna Innovatsioon ning apexarti rahvusvahelise 2020.–2021. aasta avatud konkursikutse näitusega „Häälides vaikust“, mis on Moskvas Fabrika kaasaegse kunsti keskuses avatud 2021. aasta juulist septembrini.

www.tok-spb.org

Jasmina Cibic **„Las tsemendist mõtted vabalt voolata“**

Londonis elav Sloveenia kunstnik Jasmina Cibic on tuntud oma uurimuspõhiste filmi- ja installatsiooniprojektide poolest, mille hulka kuulub ka 55. Veneetsia biennaali Sloveenia paviljon „Meie majanduse ja kultuuri eest“. Oma ettekandes vaatab ta, kuidas kasutatakse kunsti ja arhitektuuri riigi ideoloogiliste ambitsioonide teenistuses, nende suhet pehme jõuga ning nende vastastikuseid seoseid rahvusliku representatsiooni ja selle ihasid loovate taktikatega, mis viivad spetsiifiliste esteetiliste ja jõusuheteni linna- ja riigimaastike ning nende kasutajate vahel. Cibic esitab rea valitud projekte oma hiljutistest töödest, mis üheskoos loovad žestide, lavakunsti ja taaslavastuste sünteesi. Filmides ja installatsioonides realiseerituna esitavad need ühe jätkuva performatiivse praktika, riigiloomet lahkava läbimängu, mis toob kokku algsed arhiivimaterjalid, poliitilise retoorika ümbertöötused ja ideoloogiliselt määratud arhitektuursed ruumid. See teadlik ülekirjutus lööb tähendused kõikuma ning juhib tähelepanu ajaloolisele ebakindlusele ja ebatõdedele iseäranis mineviku soolistamisel. Ettekanne mängib topeltmängu, dekodeerides samaaegselt võimumehanisme ning ehitades uusi allegoorilisi struktuure.

Jasmina Cibic (s 1979 Ljubljanas) on Londonis elav kunstnik, kes töötab performance'ite, installatsioonide ja filmiga, rakendades mitmekülgseid võtteid, meedia- ja teatritaktikaid, et mõtestada ümber mõni konkreetne ideoloogiline formatsioon ja seda ümbritsevad raamid, nagu nt kunst ja arhitektuur. Tema töö tõmbab paralleeli rahvuskultuuri konstrueerimise ja väärtuste vahele, mis on sel poliitiliste eesmärkide tarvis, ning käsitleb psühholoogiliste ja pehmejõu mehhanismide ajatust, mida autoritaarsed struktuurid kasutavad enda taaskehtestamiseks ja ümberkujundamiseks.

Jasmina Cibic esindas Sloveeniat 55. Veneetsia biennaalil projektiga „Meie majanduse ja kultuuri eest“. Hiljutisi isikunäitusi: Lyoni kaasaegse kunsti muuseum, Museum Sztuki Łódźis, Ljubljana kaasaegse kunsti muuseum, CCA Glasgow's, Phi Foundation Montrealis, BALTIC kaasaegse kunst keskus Gatesheadis, Kunstmuseen Krefeld, Aarhus 2017, Esker Foundation Calgarys, Zagrebi kaasaegse kunsti muuseum, Belgradi kaasaegse kunsti muuseum, MGLC Ljubljanas ja Ludwig Museum Budapestis. Grupinäitusi: MAXXI Roomas, Steirischer Herbst '19, MOMA New Yorgis, MUMA Momash Museum, CCS BARD, Marta Herford ja Guangdong kunstimuuseum Hiinas. Cibici filmid on linastunud Whitechapel Gallerys, CCA-s Montrealis, Pula filmifestivalil, Londoni filmifestivalil, HKW-s Berliinis, Louvre'is, Dokfest Kasseli ja Kopenhaageni rahvusvahelisel dokumentaalfilmide festivalil. Cibic on olnud Jarmani auhinna kandidaatide seas (2018 ja 2021), saanud MAC International Ulster Banki ja Charlottenborg Fondeni auhinnad (2016) ning B3 liikuvate piltide biennaali auhinna (2020).

Ingel Vaikla **„Teise ringi mälestustest”**

Slavutõtš on linn Ukraina põhjaosas, mis ehitati aastail 1986–1988 pärast Tšornobõli tuumakatastroofi ning mis oli mõeldud koduks Tšornobõli tuumajaamas töötanutele ja nende perekondadele. Linna projekteerimise ja ehitamisega olid seotud arhitektid ja töölised Eestist, Lätist, Leedust, Gruusiast, Armeenias, Aserbaidžaanist, Venemaalt ja Ukrainast. Selle tulemusena on linn jagatud kaheksaks kvartaliks, mis on kujundatud eriilmeliselt ja saanud nime kaheksa töös osalenud Nõukogude liiduvabariigi pealinna järgi. Slavutõtš on materiaalne asitõend utopiast, mis ehitati 20. sajandi kahe kõige silmapaistvama ideoloogia, nõukogude kommunismi ja tuumateooria varemetele nende kokkuvarisemise järel. Veel täna on Slavutõtš koduks enam kui 25 000 inimesele. Üks kolmandik rahvastikust on nooremad kui 18-aastased. Vaikla kunstiline uurimus ja video pealkirjaga „Topeltsäritus” keskendub vastuoludele Slavutõtši minevikukuvandi ja noore, pärast sotsialismi kokkuvarisemist sündinud põlvkonna vahel. Kuidas suhtub tänapäeva noorus olevikku, kui on kasvanud üles düstopilise mineviku jäänukite vahel?

Ingel Vaikla (s 1992, Tallinn) on Brüsselis elav visuaalkunstnik. Praegu õpib ta PXL-MAD/UHasseltis doktorantuuris ning on kunstiresidentuuris Wielsi kaasaegse kunsti keskuses. Vaikla töö keskendub arhitektuuri ja selle kasutajate suhtele ning ruumi kujutamisele fotograafias, videokunstis ja filmis. Ta tegeleb pidevalt niisuguse visuaalse keele otsingutega, mis ei jälgiks arhitektuuri pelgalt esteetilise skulpturaalse vormina, vaid uuriks ka eksistentsiaalseid, kontseptuaalseid ja ideoloogilisi omadusi, mida see võib endas kanda. Ta usub, et hooned ei paku meile ainult peavarju, vaid on ka meie ja maailma vaimsed vahendajad. Hiljuti on tema tööd linastunud filmifestivalidel ning eri kunstiüritustel ja -asutustes, nagu nt IDFA Amsterdamis, Kunsthalle Wien Viinis, Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum Tallinnas, Tramway Glasgow's, Beursschouwburg Brüsselis, Manifesta 13 Marseille's ja mujal.

Daniel McCarthy Clifford

„Ameeriklaste rumaldamine vanglate ja riigikoolide kaudu“

Alates 1980ndatest, president Ronald Reagani võimule tules, vähendati igal aastal hariduse osakaalu USA riigieelarves. Reagan lubas riikliku haridusosakonna sootuks sulgeda. Sealtpäele on hariduse rahastamine järjepidevalt kahanenud. Praegu võtab kasvav hulk osariike vastu seadusi, mis keelavad koolides spetsiifiliste ajalooliste narratiivide õpetamist (nt mustanahaliste ameeriklaste ajalugu). See võib omakorda tähendada, et noored inimesed pole teadlikud mitmetest möödunud sajandi ühiskondlikest ponnistustest ning seda ajal, mil rass on saanud kuumaks teemaks.

Koolide rahastuse vähendamisega üheaegselt suurenes Reagani kuritegevuse vastase kampaania raames politsei eelarve ning vanglad täitusid inimestega, kes teenisid üha pikemaid karistusi. Sellele eelnenud kümnenditel oli USA vanglates levinud Radikaalne Vangiliikumine (Radical Prison Movement), seda paralleelselt teiste toonaste õigusliikumistega Ühendriikides ja mujal maailmas. USA põhiseaduse esimese muudatuse kohaselt oli kinnipeetavatel voli lugeda poliitilise sisuga kirjandust. Paljude aastakümnete vältel levis vanglates poliitiline lugemus, mis päädis (esmakordselt) erinevatest rassidest vangide ühingu loomisega, kes nõudsid paremat kohtlemist, teenuseid ja hariduslikke võimalusi. Oma uurimistöös „Leavenworthi projekt“ („the Leavenworth Project“) seob Daniel McCarty Clifford selle äärmusliku liikumise USAs 1917. aastal vastu võetud seadusega „Espionage Act of 1917“, mille järel vahistati sadu poliitilisi dissidente, kes pandi föderaalsetesse vanglasse „tava“-vangidega kokku. Seal hakkasid teisitimõtledjad poliitilist teadlikkust õhutama ning peagi käsitles FBI vanglat kui „Äärmuslikkuse ülikooli“. See jätkus ka 1970ndatel aastatel ning Radikaalne Vangiliikumine, millele aitasid omakorda kaasa sellised rühmitused nagu Mustad Pantrid ja the Weather Underground Organization, hankis vangidele vajalikku lugemismaterjali. 1980ndateks aastateks said vanglad seaduse kohaselt keelata kinnipeetavatele nende varasemaid õigusi ning tsenseerida materjale, mis võisid nende silmis rahutusi esile kutsuda. Kõige häälkamaid vange hakati pidama (ja peetakse endiselt) selleks ette nähtud piiratud ligipääsuga vanglaüksustes. Vanglates keelustati kümneid tuhandeid väljaandeid. See on aluseks „Soosimatute raamatute sektsioonile“ („The Section of Disapproved Books“), kus olemasolevate kogude põhjal on loodud eraldi keelatud raamatute kollektsioonid. Materjalide keelustamise meelevaldsus viis veel järgmise projekti – „Kinnipeetava tegevusraamat“ („Inmate Activity Book“) –, mis heidab valgust tsenseerimisekuipraktika olemusele muutudes omakordaisetsenseeritud objektiks.

Kriminaalse taustaga isikutele polnud enam kõlblik eraldada riiklikke stipendiume kõrghariduse omandamiseks, mis on USAs juba niigi kallid. Ilma ligipääsuta haridusele on ameeriklased muutunud iga põlvkonnaga aina vähem informeerituks. Üheaegselt hariduse rahastamise vähenemisega on kasvanud (hariduslike võimalusteta) vanglate rahastamine. Daniel McCarthy Clifford töötab koos ülikoolide professoritega, et algatada vanglasises ülikooli programm Minnesota osariigis. Sarnaseid programme on ka teistes USA osariikides, kuigi mitte paljudes. Võimulolijad ei sallii ideed, et vaesemad ühiskonnaliikmed õpivad 20. sajandi ajaloo ja aktivismi kohta – seda hirmust, et ühiskondlik revolutsioon võib tõsta jalgele neid miljoneid, keda

suurkorporatsioonid (ehk meie poliitikute omanikud) on väärkohelnud. Haritud töölisklass võiks organiseeruda ning nõuda endale ja oma peredele paremat kohtlemist, kui nad vaid teaksid, et midagi sellist on võimalik, kui ajalugu saaks olla õppetunniks.

Daniel McCarthy Clifford on Minneapolisese elav multidistsiplinaarne kunstnik, kes keskendub Ameerika institutsioonidele. Tema töö tegeleb poliitika, ajaloo ja distsiplinaarstruktuuride materiaalse tegelikkusega ning kasutab koole ja vanglaid lähtepunktina algatamaks laiemat arutelu sotsiaalsest kontrollist, rassist, klassist ja seksuaalsusest. Cliffordil on Minnesota ülikooli magistrikraad fotograafias ja filmis ning New Mexico ülikooli bakalaureusekraad skulptuuris. Hiljutised näitused on toimunud mh Weisman Art Museumis (Minneapolis, Minnesota), Vitrine Gallerys (Albuquerque, New Mexico) ja Staatliche Akademie der Bildenden Künste (Karlsruhe, Saksamaa).

Gareth Kennedy

„VÄLItööd: arenevad looduskultuurid Dublini kesklinnas“

Gareth Kennedy peab ettekande NCAD FIELD-ist (NCAD VÄLI), uuest õppemoodulist, mida ta juhatab riiklikus kunsti- ja disainikolledžis (National College of Art and Design) lirimaaal Dublinis, mis kuulub kolledži innovatiivse õppekava Studio+ alla. 2020/2021. õppeaastal alguse saanud NCAD VÄLI, mis viidi sisse vastusena koroonapiirangutele, paneb tudengid üheskoos ja individuaalselt tööle, et uurida kolledži kõrval oleva mahajäetud tööstusala minevikku, olevikku ja tulevikuvõimalusi.

VÄLI peidab endas seega mitmekihilist ajalugu, kuna sel maa-alal on olnud mh viskivabrik ning seda on kasutatud autoparkla ja seejärel kogukonnaaiana, mis jäi viimastel aastatel unarusse. Botaaniliselt ja keskkonna poolest mitmekesine paik pakub tudengitele kohta ja konteksti tegelemaks projekti peateemaga, milleks on 21. sajandi arenevad looduskultuurid. Lisaks on nii kolledži sees kui ka sellest väljaspool laiem „huviliste kogukond“, kellega suhtlemine on tudengite ülesanne.

Üheks NCAD VÄLI põhielemendiks on süüv ja keskkonnateadlik õpe. VÄLI arendab edasi Deleuze'i ja Guattari risomaatilise õppimise meetodit, kus õpetaja on pigem teejuht, kes kogub ühes tudengitega eri allikatest infot, teadmisi ja kogemusi, mille kaudu üheskoos maailma (ümber) mõtestatakse. See võtab omaks orgaanilise ja mittehierarhilise õppetöö õues, mis vastandub sotsiaalselt ja sageli arhitektuuriliselt pühaks peetud klassitoa/loengusaali hierarhiatele.

Õppemoodul tunnistab, et enamik meist (või kõik?) on välja koolitatud õppima pea eranditult siseruumides, vaipade, elektrivalguse ja keskküttega tubades. Koroonaviirus ja sellest tulenev elektrooniline kaugõpe ja -töö on viinud selle olukorra haripunkti. NCAD VÄLI tudengid mõtlevad meie kultuuri lahknemisele keskkonnast ning teevad eksperimentaalseid harjutusi ja ülesandeid, et töötada välja erinevaid loovus- ja tegutsemisviise, mis meid õueilmaga taas seoksid ja ära harjutaksid. Tudengitele esitatakse ülesanne mõelda välja tõhusaid keskkonnas töötamise võimalusi eri aastaegadel ning luua sellest tõukuvalt mitmesuguste tehnikate abil oma teoseid. See lähenemisviis hõlmab nii eksperimentaalseid, kogemuslikke kui ka keskkonnateadlikke tegevusi ja protsesse.

VÄLI annab terminile „keskkond“ laiema haarde, et võimaldada mitmekesiseid ja individuaalseid reaktsioone, ent tunnistab, et me ei pääse varitseva inimtekkelise kliimakriisi, järsult kasvava elurikkuse kao ja massiliste väljasuremiste eest, mis seda sajandit määratlema jäävad. Kennedy räägib oma ettekandes sellest jätkuvast dünaamilisest projektist.

liri kunstniku Gareth Kennedy töö uurib käsitöö sotsiaalset mõju 21. sajandil. Ta tekitab „huviliste kogukondi“ eksperimentaalse materiaalse kultuuri loomise ja esitlemise ümber. Antropoloogiahuvi toel ammutab tema töö inspiratsiooni paikade mitmekihilisest ajaloost. Meie hüperdigiteerunud argielu taustal kasutab Kennedy traditsioonilisi töövõtteid ja tehnikaid, et toota „kriitilisi

anakronisme“ ja luua nendega seoses tänapäevaseid kogemusi. Ta töötab sagedasi inimestega, kel on alles oskused ja teadmised, mida on mitmete põlvkondade vältel siiani edasi antud. 2009. a esindas ta Iirimaa 53. Veneetsia biennaalil koos kunstnik Sarah Browne'iga; nende koostööprojekt kandis nime „Kennedy Browne“. 2015. a kandideeris ta mainekale auhinnale VISIBLE tööga „Die Unbequeme Wissenschaft“ („Ebamugav teadus“), mis käsitles antropoloogia keerukat ajalugu Austria ja Itaalia Alpides. Ta õpetab skulptuuri ja laiendatud praktikaid ning on uue õppemooduli VÄLI peakoordinaator NCAD-is Dublinis.

Tanja Engelberts

„Õõnsust“ uurides: tehisliku, loodusliku ja tööstusmaastiku varjatud struktuurid

„Õõnes“ (2019) on portreeühend Hollanditehissaarest. Saaronnagurõngastammjasina ladustatakse mürkaineid sisaldavat saastunud muda Hollandi vetest. Antud video vaatleb kamufleeritehnikaid, mille abil kujutatatakse saart idüllilise loodusreservaa-dina, aga ka saare loomise monotoonset protsessi ja süvendusheitmete ladustamist. Engelberts kasutab oma ettekandes saart mitmesuguste teemade käsi-tlemise vahendina, alustades lühikese mõtisklusega Hollandist, sajandite vältel kunstlikult ehitatud maast, ning liikudes edasi globaalse ülevaate-ni uute territooriumide kiirest esilekerkimisest ja saare loomise poliitikast. Kui saare geograafia ja geoloogia on tuttavamad, süveneme tehisllooduses peituvate varjatud struktuuride kontseptsiooni. Räägime suurfirmade ja valitsuste strateegiat-est, sellest, kuidas eraisikud sellistesse paikadesse suhtuvad, ja pöörame viimaks pil-gu tulevikku. Milline on seesuguste paikade mõju meie kehadele praegu ja tulevikus?

Tanja Engelberts lõpetas tänavu kaheaastase residentuuri Rijksakade-mie visuaalkunstide osakonnas. Oma töös uurib ta romantilise maastiku ja selle majandusliku reaalsuse duaalsust tänapäeva maailmas. Tema huvi ulatub tehissaartest lõputu Põhjamereni ja peatub fossiilkütuste ajalool. Viimastes projektides pakuvad talle huvi maastikud, mis olid kord jõukuse allikaks, ent on nüüd teinud läbi märgatavaid muutusi. Kun-stnikuna mõtleb ta protsessidele, mille inimesed on algatanud, ent mille tagajärjed ilmutavad end alles hulk aega pärast meie surma. Engelberts lõpetas Chelsea kunsti- ja disainikolledži magistrikraadiga, olles va-rem õppinud skulptuuri ja monumentaalkunsti nii Hollandis kui ka Jaapanis. Muud silmapaistvad kunstiresidentuurid ja stipendiumid: Banff Centre for Arts and Creativity (CA), De Nederlandsche Bank (NL), Stroom (NL), The Ucross Foun-dation (USA), Clifford Chance (UK), IK Foundation (NL) ja Örö residentuur (FI).

www.carolineobreen.com/artists/tanja-engelberts

Aziza Kadyri **„Keha-tühik-rõivas-tühik-ruum”**

The ‘gap’ between a garment and its wearer is a concept not too well-researched as it represents a sort of negative space - which, within the ‘Western’ paradigm, is essentially seen as secondary and derivative. Simply put, negative space is the area around and between a subject, a definition that establishes a clear hierarchical relationship. Unlike this long-lasting trend of Western philosophy, in Japanese design, for example, form is not considered separate from space, and negative is not separate from positive, rather each element is the other: ‘Form is emptiness; emptiness is form’ (Watts, 2000). As an artist with Uzbek roots, Aziza Kadyri is interested in exploring the ways non-Western cultures, Central Asian in particular. Through her research she interacts with this ‘gap’ and the dynamic relationship between the garment and its wearer, as well as analyses the social space between the garment and surrounding architecture.

In this context, she tends to explore how the natural anatomical evolution of a Central Asian robe had been exploited to enforce restrictions on women’s physicality and bodily autonomy. Garments with distinct gendered looks is a relatively recent, Western-centric phenomenon: over the course of centuries, the nomadic people of Central Asia have witnessed how their highly practical, gender-neutral clothing became symbols of faith and tools of oppression. Working with the concept of the coloniality of gender developed by feminist philosopher María Lugones, Aziza will discuss how colonialism has reinforced the social restrictions dictated by gendered garments.

Lastly, Aziza Kadyri will illustrate how these ideas inform her artistic practice. Her most recent work, De-canon, is a socially engaged project that combines elements of performance and collaborative garment creation. Research is conducted through a continuing series of performance workshops with Central Asian women, most of whom are migrants to Russia. By analysing and deconstructing memories that represent a wider migrant experience, the project experiments with translating verbal stories into abstract sounds and artefacts that trigger tactile, visual and olfactory senses. The methods rely on the concept of decolonial aesthetics. The findings of this collaborative research manifest as a tangible archive: a series of ever-evolving wearable sculptures that will remain in an unfinished state and will be modified during each successive workshop. This approach emphasises the need for a long-term systematic approach to the questions of decolonial embodiment and praxis. The wearable sculptures possess architectural properties and dictate a certain physicality and perception of space to its wearer - using ‘negative space’ as an important design element.

Aziza Kadyri (s 1994) on Moskvaa elav interdistsiplinaarne Usbekistani kunstnik, kes keskendub etendusdisainile, eksperimentaalsele kostüümikunstile ja liitreaalsusele. Alates 2016. aastast on ta teinud lavakujundusi teatritele ja performance’itele ning tegutsenud filmikunstnikuna Venemaal, Hiinas, Ühendkuningriigis ja Saksamaal. Viimatised projektid hõlmavad lavastusi Fomenko

Meistriklassis, Praktika ja Jermolova teatrites ning mujal. Kontseptuaalse kunstniku ja disainerina on ta loonud mitmeid liitreaalsuse kogemusi pakkuvaid teoseid koostöös Immerse Labi, Phygitalismi ja VOIC.Tech'iga. Aziza isiklikud tööd uurivad kultuuriidentiteedi, migratsiooni, dekolonialismi, keele ja piirialade teemasid. Tal on bakalaureusekraad moes Tsinghua ülikoolist Hiinas ja magistrikraad etendusdisainis ja -praktikates UAL-i Central Saint Martinsi kolledžist Londonis.

www.azizakadyri.com

TALLINNA FOTOKUU

Kai__keskus

www.fototallinn.ee

 Tallinn Photomonth

 @tallinn_photomonth